

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer dr. E.E.W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

cc de minister van Justitie en Veiligheid
Dhr. D. van Weel

Onze referentie

MvH/RvZ/JH/Is/ATR3854/2025-U095

Uw referentie

Datum

26 juni 2025

Onderwerp

Wet screening kennisveiligheid

Geachte heer Bruins,

Op 8 april 2025 ontving het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) de adviesaanvraag voor het wetsvoorstel *Wet screening kennisveiligheid*. De adviestermijn eindigt op 30 juni 2025. Een kopie van dit advies is gestuurd naar de minister van Justitie en Veiligheid, omdat het wetsvoorstel mede door hem wordt ondertekend.

Inhoud

Het wetsvoorstel introduceert een screeningsplicht voor iedereen die op een kennisinstelling toegang krijgt tot sensitieve technologieën. Dat raakt toekomstige masterstudenten, onderzoekers en medewerkers die ondersteunende werkzaamheden verrichten.

In de bijlage bij het wetsvoorstel staat een lijst met sensitieve technologieën. De kennisinstellingen wijzen de onderdelen aan waar gewerkt wordt met die technologieën. Als een student, onderzoeker of medewerker daar toegang tot krijgt, dan is die persoon screeningsplichtig. De screeningsplichtige vraagt een screeningsbesluit aan bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De minister besluit of bezwaren bestaan tegen die toegang tot de sensitieve technologie. Het wetsvoorstel bevat een afwegingskader en tegen een eventueel negatief besluit staat bezwaar (en beroep bij de Raad van State) open.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de regeldrukgevolgen aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?

Contact:

Postbus 16228
2500 BE DEN HAAG

Bezoekadres: Rijnstraat 50
2515 XP DEN HAAG

info@atr-regeldruk.nl
www.adviescollegeregeldruk.nl

Tel: 070-310 86 66

3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel beschrijft dat het probleem van ongewenste kennisoverdracht. Uit het dreigingsbeeld van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) blijkt dat Nederlandse kennisinstellingen regelmatig doelwit zijn van statelijke actoren die kennis proberen te verwerven. Dat levert een risico op van ongewenst eindgebruik van die kennis.

Het geschetste risico wordt momenteel beperkt door de kennisinstellingen zelf. Daarvoor gebruiken zij de 'Nationale leidraad kennisveiligheid' en kunnen zij met vragen terecht bij het Loket Kennisveiligheid. De minister van OCW heeft afspraken gemaakt met de kennisinstellingen om medewerkers aan te stellen die specifiek zijn belast met de kennisveiligheid. Dit wijzigt niet met het wetsvoorstel. Evenmin wijzigen de geldende sanctieregimes tegen bepaalde landen. Die regimes hebben mede tot doel om ongewenste kennisoverdracht te voorkomen. Deze maatregelen leiden al tot uitsluitingen van onderwijs of onderzoek.

Uit de memorie van toelichting blijkt niet duidelijk welke toegevoegde waarde de screening van Rijksweg concreet heeft. Het wordt bijvoorbeeld niet inzichtelijk of, en zo ja, in welke mate, de screening leidt tot uitsluitingen die nu zijn gemist. Daarbij kan het gestelde gebrek aan uniformiteit in toetsing van studenten, onderzoekers en medewerkers op andere wijze worden bereikt, bijvoorbeeld door de leidraad aan te scherpen.

1.1 Het college adviseert om in beeld te brengen welke toegevoegde waarde de screening van Rijksweg concreet heeft ten opzichte van de bestaande 'pre-employment' check door kennisinstellingen.

Enkele andere landen kennen een vorm van screening, maar de memorie van toelichting brengt niet de ervaringen van die screenings in beeld. Het is niet duidelijk hoe die screenings zijn vormgegeven en wat de effectiviteit daarvan is. Terwijl die ervaringen mogelijk nuttig zijn bij het opstellen van het wetsvoorstel.

1.2 Het college adviseert om de screeningservaringen van andere landen in beeld te brengen en die ervaringen te betrekken bij dit wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel beperkt zich tot de screening van personen. Dat betekent dat samenwerkingsverbanden buiten beschouwing blijven. Het gaat dan zowel om samenwerkingen met buitenlandse kennisinstellingen als om samenwerkingen met bedrijven. Bij dergelijke samenwerkingen wordt kennis gedeeld. De screeningsplicht beperkt het risico op eventuele ongewenste kennisoverdracht via die kennisinstellingen of bedrijven niet. Het is niet duidelijk hoe dit risico is beoordeeld en welke invloed dit heeft op de gewenste effectiviteit van het wetsvoorstel.

1.3 Het college adviseert om te onderzoeken of, en zo ja, in welke mate de effectiviteit van het wetsvoorstel wordt ondergraven door andere mogelijkheden van ongewenste kennisoverdracht en hoe dit kan worden voorkomen.

2. Minder belastende alternatieven

De screeningsplicht kan minder belastend door de omvang van de doelgroep te beperken of door de lijst met sensitieve technologieën te beperken. Minder vaak de lijst herijken, is ook minder belastend voor kennisinstellingen. Uit de memorie van toelichting blijkt voldoende waarom hiervoor niet is gekozen. Het college merkt wel op dat bij de huidige onvoldoende onderbouwing van nut en noodzaak van het wetsvoorstel, de proportionaliteit van de regeldrukgevolgen niet goed beoordeeld kan worden.

3. Werkbaarheid

Uit de memorie van toelichting blijkt niet dat het wetsvoorstel werkbaar is voor de kennisinstellingen. Eventuele bijdragen in de ontwerpfase zijn niet genoemd en daarmee is evenmin bekend hoe die mogelijke bijdragen zijn gewaardeerd.

3.1 Het college adviseert om toe te lichten op welke wijze de (eventuele) bijdragen van de kennisinstellingen zijn verwerkt en in hoeverre het wetsvoorstel voor hen werkbaar is.

De screeningsplichtige vraagt de screening pas aan na het akkoord van de kennisinstelling met de aanstelling of inschrijving. Het is niet de bedoeling dat bij meerdere kandidaatonderzoekers ook meerdere screenings worden aangevraagd. De minister besluit vervolgens binnen vier weken. Die termijn kan worden verlengd naar acht weken. Dat betekent dat de procedure bij de kennisinstelling veel langer kan duren. Tegelijkertijd bestaat tijdens die procedure ook nog onzekerheid. De lange onzekerheid leidt mogelijk tot uitwijken van kandidaten naar het buitenland of naar het bedrijfsleven. Naar plekken zonder screeningsplicht.

De uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel is onduidelijk. Een inschatting van de beoogde uitvoerder is niet bekend. Het aantal screenings dat moet plaatsvinden is aanzienlijk. Dat levert een aanzienlijke werklast op voor de uitvoerder. Als blijkt dat de uitvoerder de hoeveelheid werk niet aan kan, dan heeft dat ook gevolgen voor de werkbaarheid van het wetsvoorstel voor de kennisinstellingen. Die zullen langer moeten wachten voordat de procedure van aanstelling of inschrijving is afgerond. Dat leidt mogelijk tot onwerkbaar situaties voor hen.

3.2 Het college adviseert om te onderbouwen en te borgen dat de beslistermijn haalbaar is en te onderzoeken welke gevolgen mogelijke termijnoverschrijdingen hebben.

4. Gevolgen regeldruk

De gevolgen voor de regeldruk zijn grotendeels in beeld. Het gaat om eenmalig € 32 miljoen en structureel (jaarlijks terugkerend) € 8,1 miljoen voor de kennisinstellingen. Verder gaat het om structureel € 250.000,- aan regeldrukgevolgen voor screeningsplichtige masterstudenten, onderzoekers en medewerkers. Op enkele onderdelen is de regeldrukberekening niet compleet.

De regeldrukparagraaf laat in het midden of, en zo ja, in welke mate, het risicogericht werken door de toezichthouder leidt tot regeldruk bij de kennisinstellingen. Om risicogericht te kunnen werken is data nodig, aldus de memorie van toelichting, maar het is niet duidelijk op welke wijze de data wordt verzameld. De kennisinstellingen moet wellicht informatie aanleveren en dat zal gepaard gaan met regeldruk.

Tegen een negatief screeningsbesluit staat bezwaar en beroep open. Dit zijn (regeldruk)kosten voor de screeningsplichtigen. De regeldrukberekening neemt deze kosten niet in aanmerking.

De kennisinstellingen moeten mogelijk hun personeels(aanname)beleid herzien vanwege de extra stap in de procedure. Het is verder niet uitgesloten dat kennisinstellingen soms kandidaat-onderzoekers en -studenten willen bijstaan. Dit moet dan worden opgenomen in het personeelsbeleid. En de bijstand zelf levert ook kosten op.

4.1 Het college adviseert om de regeldrukberekening, overeenkomstig de Rijksbrede methodiek, aan te vullen met bovenstaande punten.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van dit voorstel:

Niet indienen, tenzij met de adviespunten rekening wordt gehouden.

Het college benadrukt dat dit dictum geen oordeel is over de wenselijkheid van maatregelen tegen ongewenste kennisoverdracht. Het dictum brengt tot uitdrukking dat onduidelijk is wat de toegevoegde waarde van de voorgestelde screening is. Het wetsvoorstel is onvoldoende onderbouwd voor goed afgewogen besluitvorming.

Het college verzoekt om een eventueel gewijzigde versie opnieuw aan ATR toe te sturen, zodat wij kunnen beoordelen of een aanvullende zienswijze opportuun is.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris